

Pestprotocol St. Jan Baptistschool

Inleiding

Op de St. Jan Baptistschool te Wassenaar werken we met de Kanjertraining. Om deze reden is ons pestprotocol vanuit het oogpunt van de Kanjertraining opgesteld. De inhoud en de uitgebreide werkwijze van de Kanjertraining staat niet in dit protocol beschreven. Deze kunt u lezen op de website: www.kanjertraining.nl Dit pestprotocol staat op de website van de school en wordt bij de start van ieder schooljaar aan de orde gesteld. Tevens heeft de school twee kanjercoördinatoren die tevens pestcoördinator zijn

Dit protocol is opgebouwd op de volgende manier:

1. Definiëring van het begrip pesten, vanuit de visie van de St. Jan Baptistschool;
2. Hoe gaan we op de St. Jan Baptistschool om met pesten:
 - a. Preventief
 - b. Curatief
3. Consequenties bij aanhoudend pestgedrag;
4. Samenvatting van de begeleiding binnen de school;
5. Conclusie;
6. Bijlage 1 Plagen of Pesten?
7. Bijlage 2 Signalen van pesten

1. Definiëring van het begrip pesten, vanuit de visie van de St. Jan Baptistschool

Een kind wordt gepest wanneer deze herhaaldelijk last heeft van negatieve acties van een ander (fysiek, verbaal of psychologisch, direct of via internet of mobiel) die op hem gericht zijn, en waarbij de macht ongelijk verdeeld is. De Kanjertraining gaat ervan uit dat in de meeste gevallen dat een kind zich gepest voelt, de 'pester' niet de bedoeling heeft de ander pijn te doen. Wanneer de gevolgen voor de gepeste duidelijk worden gemaakt aan de pester, zijn de meeste kinderen bereid hiermee te stoppen.

Plagen of pesten:

Wanneer is er nu sprake van plagen en wanneer is er sprake van pestgedrag (bijlage 1)? Het is belangrijk om het verschil duidelijk te hebben, ook voor de kinderen zelf. Het meest eenvoudig onderscheid is deze:

Plagen gebeurt in het zicht van de leerkrachten. Pesten gebeurt achter de rug van leerkrachten.

Daarom weet een leerkracht zelden uit zichzelf wat er zich precies afspeelt tussen de kinderen onderling. De leerkracht moet hierover worden geïnformeerd door de leerlingen zelf. De leerkracht heeft eveneens de ouders nodig om tips te krijgen over hetgeen zich kennelijk afspeelt tussen de leerlingen onderling. Om die reden is het van belang dat ouders en leerkrachten goed samenwerken om een goede sfeer in de klas te behouden. Een belangrijke stelregel is dat kinderen hun zorgen leren delen met iemand die zij vertrouwen, zoals hun vader, moeder, leerkracht of vertrouwenspersoon. Vanaf de kleutergroep leren de kinderen het verschil tussen vertellen en klikken. Als er sprake is van pesterijen, dan is het belangrijk dat kinderen dat vertellen aan hun vader, moeder, leerkracht of vertrouwenspersoon. Tevens leren zij dat als ze zien dat er gepest wordt, dit te melden en diegene te helpen.

2. Hoe gaan we op de St. Jan Baptistschool om met pesten?

a. Preventief

Kanjertraining

Op school werken we in groep 1 t/m 8 met de Kanjertraining. Alle leerkrachten van onze school zijn hiervoor gecertificeerd. Alle leerkrachten die twee dagen of meer les geven op onze school volgen de Kanjertraining. Is dit niet mogelijk, dan neemt de duo-partner deze lessen voor zijn of haar rekening. Indien mogelijk is de leerkracht zonder certificering bij deze lessen aanwezig. De Kanjertraining wordt op deze manier in onze hele school geïmplementeerd. De “Kanjertaal”, de manier van elkaar aanspreken passend bij de Kanjertraining, wordt binnen de hele school gebruikt. Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, omgaan met verschillen, rollen in een groep, aanpak van ruzies, enz. komen in de Kanjerlessen aan de orde. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van verschillende (samen)werkvormen zoals kringgesprekken, het voorlezen of vertellen van verhalen, rollenspellen, groepsvormende spellen en dergelijke. Tevens door deze groepsvormende spellen werken we dagelijks aan een positief klimaat.

De “Stopmethode” (Houd daarmee op, dit vind ik niet leuk en benoemen) wordt regelmatig met de leerlingen besproken. We vinden het belangrijk de kinderen positief te benaderen. Deze vorm van werken geeft aan dat we allemaal verschillend (mogen) zijn. Conflicten horen erbij en geven je de mogelijkheid je verder te ontwikkelen. Dit betekent dat wij kinderen de kans geven zelf hun conflicten op te lossen. De leerkracht neemt een neutrale, leidende positie in. De oplossing van een conflict moet in redelijke mate tegemoet komen aan de wensen van alle betrokkenen. Als de oplossing voor beiden goed is, spreken we van een “win-win” situatie.

Signaleren van pesten

De school laat leerlingen twee keer per jaar de leerlingvragenlijst en sociale veiligheidslijst invullen van het Kanjervol- en adviessysteem (kanvas.kanjertraining.nl). Op deze manier brengt de school stelselmatig in kaart of kinderen zich gepest voelen, bang zijn gepest te worden en of ze zelf aangeven te pesten. De school is ook alert op hoge scores op ongelukkig somber, die kunnen duiden op gepest worden. Daarnaast observeren we zo goed mogelijk de leerlingen (uitdrukking, spelen, hoe benaderen ze elkaar, enz.) en blijven we in gesprek met hen.

Kanjerafspraken

De belangrijkste afspraak over het pesten luidt:

Word je gepest, praat er thuis en op school over. Je mag het niet geheim houden.

Binnen onze school hanteren wij de regels die horen bij de Kanjertraining:

1. We vertrouwen elkaar
2. We helpen elkaar
3. Niemand lacht uit
4. Niemand speelt de baas
5. Niemand blijft zielig

Deze afspraken gelden op school en daarbuiten.

School- en klassenregels

Aanvullend op de Kanjerafspraken hebben we schoolregels en klassenregels, die regelmatig in de groepen worden besproken. De schoolregels zijn zichtbaar in de gang van de school. De klassenregels zijn zichtbaar in iedere groep: samen met de kinderen wordt aan het begin van het schooljaar een contract met klassenregels opgesteld dat alle kinderen en de leerkracht(en) ondertekenen.

Melden van pestgedrag

Voor het melden van pestgedrag kent de St. Jan Baptistschool drie uitgangspunten:

1. Het inschakelen van de leerkracht wordt niet opgevat als klikken. We leren de kinderen vanaf groep 1 dat als je wordt gepest of als je ruzie hebt met een ander en je komt er niet zelf uit, dat je hulp aan de leerkracht moet vragen.
2. Een medeleerling heeft ook verantwoordelijkheid om pesten of agressief gedrag (bij de leerkracht) aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.
3. School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Ook ouders hebben dus de verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Bij problemen van pesten of agressie zullen de leerkrachten en directie hun verantwoordelijkheid nemen en overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders blijft bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school.

Pesten kan ook gemeld worden bij onze vertrouwenspersoon Annette Beijersbergen of bij onze gedragsspecialist Dionne van der Zeeuw.

Algemeen

Het voorbeeld van de leerkrachten en thuis van de ouders is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost, maar worden uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en leerlingen wordt niet geaccepteerd. Alle betrokkenen horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen. Leerlingen, leerkrachten, directie en ouders zorgen in samenwerking met elkaar voor de bewaking van een goed pedagogisch klimaat, waarbij de nadruk wordt gelegd op “denken in oplossingen” en het geven van complimenten. Denk ook aan positieve vragen stellen/kanjertaal.

b. Curatief

3-staps aanpak

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten:

- A. Proberen de leerlingen (en wij) er eerst zelf (en samen) uit te komen door “houd ermee op” of “ik vind dit niet leuk” te zeggen. Het omschrijven van het gedrag dat niet leuk ervaren wordt, is belangrijk. Op het moment dat één van de leerlingen er niet uit komt, kan hij/zij er voor kiezen het probleem te negeren, weg te lopen (naar een maatje). Helpt dit niet, of lukt dit niet, dan wordt het probleem aan de meester of juf voorgelegd of wordt andere hulp ingeroepen. De leerkracht gaat hier meteen op in of maakt een afspraak met de leerlingen om er in een later stadium op terug te komen (bijvoorbeeld na schooltijd).
- B. De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderend gesprek. Bedoeling is om samen met de leerlingen de ruzie of pesterijen op te lossen (“win-win” methode) en (nieuwe) afspraken te maken. De belangrijkste vraag van de leerkracht aan de pester(s) is : “Is het jouw /jullie bedoeling om...”
- C. Bij herhaaldelijke ruzie of pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die pest of ruzie maakt. De aanpakfases treden in werking (zie bij consequenties). Ouders worden op de hoogte gebracht van de ruzie of het pestgedrag. Ook de ouders van het gepeste kind worden geïnformeerd. Leerkracht(en) en ouders komen in goed overleg tot samenwerking en werken aan een oplossing.

3. Consequenties bij aanhoudend pestgedrag

De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest (of de gepeste- of medeleerlingen komen dit bij de leerkracht melden) en vervolgens leveren stap A tot en met C geen positief resultaat op voor de gepeste leerling. De leerkracht neemt dan duidelijk stelling tegen het pestgedrag en gaat over tot de vijf stappen uit de vervolgfase. De straf jegens de pester is opgebouwd in vijf fases. Afhankelijk van hoe lang de pester door blijft gaan met zijn/haar pestgedrag en geen verbetering toont in zijn/haar gedrag, zal minimaal één en maximaal alle fases doorlopen worden. De genomen stappen, gesprekken etc. worden in deze fases altijd vastgelegd in het leerlingdossier van de betreffende leerling(en).

Fase 1

- In een andere groep plaatsen. De onderbouw naar de bovenbouw en andersom (time-out).
- Eén of meerdere pauzes binnenblijven.
- Nablijven tot alle leerlingen vertrokken zijn.
- Een schriftelijke opdracht zoals een opstel over de toedracht van zijn/haar rol in het pestprobleem.
- Pedagogisch gesprek: bewustwording van wat hij/zij het gepeste kind aandoet, afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. Dit doen we volgens een contract “aanpak van gedrag” dat getekend wordt door betrokkenen.
- Een gesprek met ouders met daaruit volgend een evaluatiegesprek met ouders naar aanleiding van de gemaakte afspraken uit het vorige gesprek.

Fase 2

Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties en eerdere gesprekken met ouders op niets uitgelopen zijn. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een eind aan het probleem te maken. De school heeft al het mogelijke al gedaan om een eind te maken aan het pestprobleem. Naast de leerkracht is ook de kanjercoördinator en/of directie bij het gesprek aanwezig.

Fase 3

Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld, zoals bijvoorbeeld de contactpersoon CJG/ SMW/ schoolarts. De kanjercoördinator en directie blijft betrokken.

Fase 4

Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden een leerling tijdelijk in een andere groep binnen de school te plaatsen. Een andere mogelijkheid is een tijdelijke schorsing uit de groep. De leerling is dan wel op school, maar zit in een andere ruimte waar hij/zij onder toezicht werkt. De leerling heeft geen (buiten)speelpauze en kan ook niet overblijven. Er wordt wel gelegenheid geboden iets te eten of te drinken tijdens de ochtend. De directie coördineert.

Fase 5

In extreme gevallen wordt de leerling (tijdelijk) geschorst of kan de leerling zelfs verwijderd worden. De directie initieert.

4. Samenvatting van de begeleiding binnen de school

De begeleiding krijgt op onze school vorm door:

- begeleiding van de gepeste leerling
- begeleiding van de pester
- begeleiding van de andere kinderen van de groep

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen, luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten?
- Proberen de gepeste leerling in te laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie.
- De gepeste leerling in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing de gepeste leerling zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen als de leerling zichzelf anders durft op te stellen.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling.
- De leerling niet "over-beschermen" (Hiermee wordt de leerling juist in een uitzonderingspositie geplaatst waardoor het pesten zelfs kan toenemen).
- In overleg met de IB'er hulp inschakelen: sociale vaardigheidstrainingen, CJG, huisarts, SMW.

Begeleiding van de pester

- Praten, zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten.
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses laten aanbieden.
- Contract afsluiten waarin de pester aangeeft hoe hij/zij het gedrag wil en zal veranderen.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste leerling heeft.
- Straffen als de pester pest, belonen als de pester zich aan de afspraken en regels houdt.
- De leerling leren niet meteen "kwaad" te reageren, leren beheersen, de "Stop!-Eerstnadenken-houding" of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school: elkaar informeren en overleggen.
- Inleven in het kind: wat is de oorzaak van het pesten? (Bijvoorbeeld: problematische thuissituatie, buiten gesloten voelen, jaloezie, verveling, de baas willen zijn (macht), voortdurende competitie aangaan, in een niet passende rol worden gedrukt, enz.
- In overleg met de IB'er hulp inschakelen: sociale vaardigheidstrainingen, CJG, huisarts, SMW.

Begeleiding van de andere kinderen in de groep

- De kinderen middels gesprekken bewust maken van de invloed die ze (kunnen) hebben ten aanzien van het voortbestaan of het stoppen van het pestgedrag (meelopers/zwijgers gedrag laten zien).
- De kinderen stimuleren om voor zichzelf op te komen.
- De kinderen stimuleren om voor een ander op te komen.
- De sterke kanten van de gepeste leerling benadrukken.
- Samen spelen en samen werken (coöperatief leren) met het gepeste kind stimuleren. Als kinderen elkaar beter kennen, neemt pesten af.
- Van te voren samen afspraken maken. Door bijvoorbeeld voor de pauze een "buiten speelplan" te maken: "Wie speelt met wie, wat en waar?"
- De kinderen aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het behoud van een goede sfeer in de groep.
- Herhalen van school- en groepsafspraken.
- Benadrukken dat kinderen verschillend mogen zijn.

5. Conclusie

Met dit pestprotocol willen alle betrokkenen van de St. Jan Baptistschool laten zien dat:

- alle kinderen zich in hun basisschoolperiode veilig mogen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen;
- we door regels en afspraken zichtbaar te maken, we het mogelijk maken dat kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aan kunnen spreken op deze regels en afspraken;
- we door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, we alle kinderen in de gelegenheid stellen om met veel plezier naar school te gaan;
- dit protocol wordt onderschreven door leerkrachten, IB'er, kanjercoördinator, vertegenwoordigers van de ouders uit de medezeggenschapsraad en de directie.

Bijlage 1 Plagen of pesten?

Plagen	Pesten
Gebeurt onbezonnen en spontaan.	Gebeurt met opzet: de pestkop (pestvogel) weet vooraf wie hij of zij zal pesten, op welke manier en wanneer.
Heeft geen kwade bijbedoelingen.	De pestkop wil iemand bewust kwetsen of kleineren.
Duurt niet lang, gebeurt niet vaak en is onregelmatig.	Kan lang blijven duren, gebeurt meer dan eens, is systematisch. Houdt niet vanzelf op na een poosje.
Speelt zich af tussen "gelijken".	De strijd is ongelijk, de pestkop heeft altijd de bovenhand: de pestkop voelt zich zo machtig als het slachtoffer zich machteloos voelt.
Is meestal te verdragen of zelfs plezierig, maar het kan ook kwetsend of agressief zijn.	De pestkop heeft geen positieve bedoelingen, wil pijn doen, vernielen of is kwetsend.
Meestal één tegen één.	Meestal een groep (de pestkop, de meelopers en de supporters) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
De rollen liggen niet vast: soms plaagt de één, dan de ander.	Het heeft een vaste structuur. De pestkoppen zijn meestal dezelfde persoon/personen. De slachtoffers ook. Als de slachtoffers wegvallen, kan de pestkop op zoek gaan naar een ander slachtoffer.
De pijn, lichamenlijk of geestelijk, is draaglijk en van korte duur.	Als er niet op tijd wordt ingegrepen, kunnen de lichamenlijke en geestelijke gevolgen ingrijpend zijn en lang nawerken.
De relaties worden na het plagen meteen hervat.	Het is niet makkelijk om na het pesten een evenwichtige relatie te vinden. Het herstel gaat moeilijk en traag.
Het geplaagde kind blijft een volwaardig lid van de groep	Het gepeste kind is geïsoleerd, voelt zich eenzaam en voelt dat het niet meer bij de groep hoort.
De groep lijdt niet onder plagerijen of vindt nadien meteen haar draai terug.	De groep lijdt onder een dreigend, onveilig gevoel. Iedereen is angstig, de kinderen vertrouwen elkaar niet meer. Ze zijn niet erg open of spontaan en er zijn weinig vriendjes of echte vriendschappen in de groep.

Bijlage 2b Signalen van pesten

Mogelijke signalen van pesten kunnen zijn:

1. **Ze worden uitgelachen of op een onvriendelijke manier benaderd.** Regelmatig valt het op dat er om het kind wordt gelachen of dat andere kinderen onaardige opmerkingen maken.
2. **Ze worden als laatste gekozen bij teamspelletjes.** Tijdens de gymles of op het plein zijn het steeds dezelfde kinderen die als laatste worden gekozen en die ze eigenlijk liever niet in hun team willen hebben.
3. **Hun bezittingen worden afgenomen of liggen overal verspreid.** Ze zijn regelmatig hun spullen kwijt of moeten deze bij elkaar rapen.
4. **Ze hebben kneuzingen, verwondingen of kapot gescheurde kleren.** Waar komen die blauwe plekken en kneuzingen vandaan? Is het kind zelf zo onhandig dat het allerlei ongelukjes heeft, of zit er meer achter?
5. **Ze zijn vaak alleen tijdens pauzes en overblijven/vermijden de speelplaats/blijven in de buurt van een volwassene.** Het kind staat alleen op het plein en doet niet mee met met andere kinderen. Heeft het kind echt zelf geen zin om mee te doen, of wordt het structureel buitengesloten? Je ziet een slachtoffer vaak dicht bij de leerkracht of overblijfouder blijven. Ook blijven ze na schooltijd soms langer in de klas hangen, om de juf te helpen, zodat ze niet gelijk met de 'pestkoppen' naar buiten hoeven.
6. **Heeft misschien geen één goede vriend.**
7. **Ze gaan achteruit in hun schoolprestaties.** Het kind heeft meer moeite om zich te concentreren en kan rusteloos of hyperactief zijn. Ook zie je vaak dat de schoolresultaten langzaam achteruit gaan.
8. **Ze lijken gestrest, ongelukkig en depressief. Het kind zit niet lekker in z'n vel en heeft een doffe uitstraling.** Ze slapen onrustig met nare dromen. Het voelt zich ongelukkig en verdrietig en heeft vaak ook allerlei lichamelijke klachten zoals hoofdpijn of buikpijn.
9. **Ze zijn onhandig en kinderlijk.** Het kind kan vreemde of irritante gewoontes hebben, waar ook volwassenen (inclusief de leerkracht) zich aan kunnen storen.
10. **Ze proberen terug te vechten als ze worden aangevallen of beledigd.** Het kind is regelmatig bij vechtpartijen betrokken en kan zeer temperamentvol overkomen. Kinderen vinden het vaak grappig wanneer een kind stampvoetend van woede voor zichzelf probeert op te komen en ze zullen dan ook net zolang doorgaan met 'uitdagen' tot ze dit doel hebben bereikt. Heel vaak wordt juist het kind dat wordt gepest 'betrap't door de leerkracht wanneer het iets terug doet en moet dit vaak met straf bekopen.

Mogelijke signalen van pesten - Thuis:

1. Komt thuis met kapotte fiets, kleren of boeken
2. Heeft blauwe plekken, schrammen, enz
3. Neemt geen klasgenootjes mee / heeft misschien niet één goede vriend.
4. Is bang om naar school te gaan
5. Kiest een onlogische route van en naar school
6. Slaapt onrustig en heeft nare dromen
7. Vraagt en/of steelt geld van familie
8. Wordt niet uitgenodigd voor feestjes
9. Overspannen en gestrest op zondagavond of aan het eind van een vakantie

